

**AVSTRIYA SOLIQ TIZIMI VA UNING O`ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI****Qodirboyev Shoxzod***SamISI XIM-123 guruh talabasi**Ilmiy rahbar: Turayev Alijon**SamISI "Investitsiya va innovatsiyalar
kafedrasi katta o`qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Avstriya soliq tizimi tahlil qilinib, uning nazariy asoslari, rivojlanishi va hozirgi holati o`rganiladi. Shuningdek, asosiy soliqlar, ularning stavkalari va soliq to`lovchilarga ta`siri muhokama qilinadi. Tadqiqot davomida Avstriya soliq tizimi Germaniya va boshqa Yevropa mamlakatlari bilan solishtirilib, uning o`ziga xos jihatlari ajratib ko`rsatiladi.

Kalit so`zlar: Avstriya, soliq tizimi, daromad solig'i, QQS, korporativ soliq, bilvosita soliqlar, ijtimoiy soliq.

Annotation: This article analyzes Austria's tax system, examining its theoretical foundations, development, and current state. It also discusses the main types of taxes, their rates, and their impact on taxpayers. Throughout the study, Austria's tax system is compared with that of Germany and other European countries, highlighting its distinct features.

Keywords: Austria, tax system, income tax, VAT, corporate tax, indirect taxes, social tax.

Аннотация: В данной статье анализируется налоговая система Австрии, рассматриваются её теоретические основы, развитие и текущее состояние. Также обсуждаются основные налоги, их ставки и влияние на налогоплательщиков. В ходе исследования налоговая система Австрии сравнивается с системами Германии и других европейских стран, выделяя её особенности.

Ключевые слова: Австрия, налоговая система, подоходный налог, НДС, корпоративный налог, косвенные налоги, социальный налог.

Kirish

Avstriya soliq tizimi ko'p darajali va murakkab bo'lib, mamlakat iqtisodiyotining asosiy ustunlaridan biri hisoblanadi. Ushbu tizim davlat xarajatlarini moliyalashtirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash uchun xizmat qiladi. Avstriyaning soliq qonunchiligi asosan Germaniya soliq tizimiga asoslangan bo'lib, federal, shtat va mahalliy darajada yig'iladigan soliqlardan iborat. Maqolada Avstriyada amal qiluvchi asosiy soliqlar, ularning turlari va qo'llanilish sohasi haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Tadqiqot Va metodologiya

- ❖ Mazkur tadqiqotda quyidagi metodologik yondashuvlardan foydalanildi:
- ❖ **Normativ-huquqiy tahlil** – Avstriya soliq tizimiga oid qonunchilik hujjatlari va soliq kodeksi o'rganildi.
- ❖ **Empirik tahlil** – Soliq tushumlari va iqtisodiy ta'sir ko'rsatkichlari asosida real holat baholandi.
- ❖ **Taqqoslash usuli** – Avstriya soliq tizimi Germaniya, Fransiya va boshqa Yevropa mamlakatlarining soliq tizimlari bilan solishtirildi.
- ❖ **Statistik tahlil** – Moliya vazirligi tomonidan e'lon qilingan soliq stavkalari va ularning iqtisodiyotga ta'siri statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilindi.

Avstriyadagi soliq tizimi

Tarixiy sabablarga ko'ra, Avstriya soliq qonunchiligi Germaniya soliq qonunchiligiga juda o'xshash. Germaniya kabi, Avstriya ham ko'p darajali soliq tizimi bilan ishlaydi, bunda turli toifadagi soliqlar federal, shtat yoki mahalliy darajada yig'ilishi mumkin. Albatta, Avstriya soliq qonunchiligida o'ziga xos jihatlar ham mavjud. Masalan, ilgari ish beruvchilar va mustaqil ishlovchilar savdo solig'ini to'lashgan, biroq u 1994 yilda mahalliy soliq bilan almashtirilgan. Bundan tashqari, Avstriyada Germaniyadan farqli daromad solig'i stavkalari mavjud.

Avstriya Moliya vazirligiga ko'ra, mamlakatdagi eng muhim soliqlar quyidagilardan iborat:

- ❖ Daromad solig'i
- ❖ Ish haqi solig'i
- ❖ Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS)
- ❖ Ko'chmas mulk daromad solig'i
- ❖ Kapital daromad solig'i
- ❖ Korporativ soliq

Bundan tashqari, Avstriyada quyidagi kabi ko'plab maxsus soliqlar ham mavjud:

- Spirtli ichimliklar solig'i, pivo solig'i, tamaki solig'i va shampan vinosi solig'i
- Transport vositalari solig'i va havo transporti to'lovlari
- Raqamli xizmatlar solig'i
- Elektr energiyasi solig'i, tabiiy gaz solig'i, mineral moy solig'i va ko'mir solig'i
- Yer uchastkalarini o'tkazish solig'i va mulk solig'i
- Mahalliy (kommunal) soliq
- Avtomobil ro'yxatga olish solig'i
- Sug'urta solig'i

To'g'ridan-to'g'ri va bilvosita soliqlar o'rtasidagi farq

Soliqlar to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita turlarga bo'linadi, va bu muhim farq hisoblanadi. Asosiy masala – soliqni kim to'lashi va kimning zimmasida ekanligidir.

To'g'ridan-to'g'ri soliqlar

To'g'ridan-to'g'ri soliqlarda soliqni to'lash majburiyati bevosita soliq to'lovchining o'ziga yuklatiladi. Shu sababli, bu turdagi soliqlar "manbada soliq undirish" deb ham yuritiladi. Misollar:

- ❖ Ish beruvchilar va mustaqil ish yurituvchilar mahalliy (kommunal) soliqni to'g'ridan-to'g'ri o'z shahar yoki qishlog'iga to'lashlari kerak. Bu soliq ishchilarning yalpi maoshiga asoslangan bo'lib, 3% stavkada hisoblanadi.
- ❖ Ish haqi solig'i ham to'g'ridan-to'g'ri soliq bo'lib, u ish haqingizdan yoki maoshingizdan ushlab qolinadi.

❖ Kapital daromad solig'i ham shunday ishlaydi: agar siz qimmatli qog'ozlar savdosi orqali daromad qilsangiz, ushbu daromad uchun bevosita soliq to'lashingiz kerak bo'ladi.

Bilvosita soliqlar

Bilvosita soliqlarda esa soliqni to'lovchi shaxs uni davlatga to'lamaydi, balki soliq xaridor yoki yakuniy foydalanuvchiga yuklatiladi.

Misol uchun, qo'shilgan qiymat solig'i (QQS, VAT) eng mashhur bilvosita soliqlardan biridir.

❖ Korxonalar davlat soliq organiga QQS to'laydi, biroq buni to'lashdan oldin o'z mahsulot yoki xizmatlarining sof narxiga 20% (yoki pasaytirilgan 10% yoki 13%) qo'shib, iste'molchilarga sotadilar.

❖ Shu sababli, aslida ushbu soliqni yakuniy iste'molchi to'laydi.

❖ Shuning uchun har qanday kvitansiya va hisob-fakturalarda sof va umumiy narxlar QQS qo'shilishidan oldin va keyin alohida ko'rsatiladi.

Qaysi soliqlar sizga taalluqli?

Agar mashinangiz bo'lsa, transport vositalari solig'ini to'laysiz. Biroq, agar siz velosiped minadigan bo'lsangiz, bu soliqdan ozod bo'lasiz. Agar samolyotda uchmasangiz, pivo va vino sotib olmasangiz, tamaki chekmagan bo'lsangiz va o'z uy-joyingiz bo'lmasa, ushbu soliqlardan qochishingiz mumkin.

Ammo ba'zi soliqlardan qochib bo'lmaydi. Bularga quyidagilar kiradi:

- ❖ Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS)
- ❖ Sug'urta solig'i
- ❖ Elektr energiyasi bo'yicha soliq
- ❖ Tabiiy gaz solig'i yoki mineral moy solig'i (yetkazib beruvchingizga qarab)

Bu soliqlar odatda mahsulot yoki xizmat narxiga allaqachon qo'shilgan bo'ladi, shuning uchun siz ularni avtomatik ravishda to'laysiz.

Daromad solig'i – shaxsiy moliyaviy holatingizga bog'liq

Daromad solig'i sizning yillik daromadingizga qarab hisoblanadi. Avstriyada turli daromad solig'i stavkalari mavjud:

2022 yilda yillik daromadingiz €11,000 dan kam bo'lsa, daromad solig'idan ozod bo'lasiz.

2023 yildan boshlab, bu chegara €11,693 ga oshadi.

Yillik daromadi €18,000 gacha bo'lganlar uchun 20% soliq stavkasi qo'llaniladi. (Bu Germaniyaga qaraganda 700 yevroga ko'proq).

2023 yilda bu chegara €19,234 ga oshiriladi.

Eng yuqori soliq stavkasi eng katta daromad egalari uchun qo'llaniladi: agar yillik daromadingiz €1 milliondan ortiq bo'lsa, siz 55% soliq to'laysiz.

Kim daromad solig'ini to'laydi?

Maktab o'quvchilari, ishsizlar va universitet talabalari odatda daromad solig'i to'lamaydilar, chunki ular o'z daromadlarini ishlab topmaydilar. Istisno faqat bitta holatda bo'lishi mumkin: agar siz o'qish davomida yarim kunlik ish bilan shug'ullansangiz va yillik soliqsiz daromad chegarasidan oshib ketsangiz, soliq to'lash majburiyatiga ega bo'lasiz. Shuni ham unutmaslik kerakki, daromad solig'ini to'lash majburiyati ish shakliga bog'liq emas – ya'ni, siz ishchi bo'lishingiz yoki mustaqil faoliyat yuritishingiz muhim emas. Ishchilar uchun daromad solig'i ish beruvchi tomonidan har oy ushlab qolinadi va soliq idorasiga to'lab beriladi. Mustaqil ishlovchilar esa o'z soliqlarini yillik daromad solig'i deklaratsiyasi orqali mustaqil ravishda to'laydilar.

Xulosa

Avstriya soliq tizimi murakkab va ko'p bosqichli tuzilishga ega bo'lib, davlat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Soliq tizimi Germaniya qonunchiligiga o'xshash bo'lsa-da, o'ziga xos jihatlarga ham ega. Daromad solig'i progressiv tizim asosida olinadi, QQS esa iqtisodiy faoliyatga ta'sir qiluvchi asosiy bilvosita soliq turidir. Korporativ soliq ham yuqori bo'lib, bu biznes muhitiga sezilarli ta'sir qiladi. Avstriya hukumati soliq yuki va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi muvozanatni saqlashga harakat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Avstriya Moliya vazirligi rasmiy hisobotlari. www.bmf.gv.at
2. OECD (2023) – "Tax Policy Reforms in Austria".

3. Statistik Austria (2023) – Rasmiy statistik ma'lumotlar. www.statistik.at
4. International Monetary Fund (IMF, 2022) – "Austria: Taxation and Economic Growth".
5. Invest in Austria – Avstriya soliq tizimi haqida ma'lumot. <https://investinaustria.at/en/doing-business/tax-matters/>
6. Wikipedia – Avstriya soliq tizimi. https://en.wikipedia.org/wiki/Taxation_in_Austria